

Vergaderjaar 2020–2021

35 670

Wijziging van de Kieswet in verband met de definitieve invoering van het nieuwe stembiljet voor kiezers buiten Nederland

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 21 januari 2021

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt Verslag uit te brengen van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering op de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen tijdig en genoegzaam zal hebben geantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

Inhoudsopgave

blz.

1.	Inleiding	1
2.	Terugkijken	2
3.	Model stembiljet kiezers buiten Nederland	2

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel tot Wijziging van de Kieswet in verband met de definitieve invoering van het nieuwe stembiljet voor kiezers buiten Nederland. Graag willen zij een paar opmerkingen maken en de regering daarover een paar vragen voorleggen. De leden van de VVD-fractie achten het een goede zaak dat in de Kieswet nu definitief wordt vastgelegd dat kiezers in het buitenland hun speciale stembiljet en het overzicht van de kandidatenlijsten per e-mail kunnen ontvangen. Dat voorkomt dat het ingevulde stembiljet te laat bij de gemeente Den Haag binnen is en niet meer meetelt voor de uitslag van de verkiezingen. Voor diegenen die digitaal minder vaardig zijn, blijft er de mogelijkheid om deze bescheiden per post te blijven ontvangen. Zij moeten dan wel zelf aangeven dat hun voorkeur daar naar uitgaat. Hoewel de mogelijke nadelen van postbezorging bekend zijn, willen de leden van de VVD-fractie de kiezers in het buitenland deze optie niet onthouden. Wel vragen zij de regering of ook overwogen is om gebruik te maken van MijnOverheid en de mogelijkheid te bieden daar de bescheiden op te halen, in plaats van e-mail.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel tot wijziging van de Kieswet in verband met de definitieve invoering van het nieuwe stembiljet voor kiezers buiten Nederland. Deze leden onderschrijven het doel van het wetsvoorstel, dat de kiezers buiten Nederland kunnen blijven stemmen met een stembiljet dat per e-mail aan hen kan worden toegezonden. Het verzenden van de stembiljetten per e-mail maakt het mogelijk dat de kiezer in het buitenland veel eerder over het stembiljet beschikt en zo meer tijd heeft om zijn of haar stem op tijd bij het briefstembureau te krijgen. Deze leden hebben over het voorliggende voorstel nog enkele vragen.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel tot wijziging van de Kieswet in verband met de definitieve invoering van het nieuwe stembiljet voor kiezers buiten Nederland. Zij hebben op dit moment geen behoefte aan het stellen van nadere vragen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel.

2. Terugkijken

De regering stelt, zo lezen de leden van de CDA-fractie, dat uit de evaluaties van de drie verkiezingen waarbij met dit nieuwe model is geëxperimenteerd naar voren komt dat het per e-mail versturen van het stembiljet door de gemeente Den Haag steeds goed is verlopen. De leden van de CDA-fractie vragen hoe deze stelling zich verhoudt tot de mededeling in een voetnoot, dat bij het eerste experiment, toen de gemeente Den Haag de stembiljetten per bulkmail verzond, bij enkele tientallen kiezers het stembiljet in eerste instantie niet in hun mailbox is aangekomen, vermoedelijk als gevolg van spamfilters.

De leden van de CDA-fractie zijn het eens met het voorstel van de regering om voor de kiezers in het buitenland het model stembiljet dat per e-mail aan die kiezers kan worden toegezonden, in de Kieswet te verankeren. Wel vragen deze leden, waarom de regering voorstelt dat de kiezers buiten Nederland die het stembiljet niet per e-mail maar per post willen ontvangen, dit expliciet moeten aangeven. Waarom wijkt het voorgestelde artikel af van het vigerende artikel 4 van het Tijdelijk experimentenbesluit stembiljetten en centrale stemopneming, zo vragen deze leden.

3. Model stembiljet kiezers buiten Nederland

Voorgesteld wordt, zo begrijpen de leden van de VVD-fractie, dat voor het uitbrengen van een geldige stem de kiezer zowel het vakje bij de partij van zijn keuze als het vakje bij het kandidaatnummer van de kandidaat van zijn keuze inkleurt, dan wel geen keuze maakt en dus een blanco stem uitbrengt. Dit is een afwijking van de huidige experimentenwet, waarin een stem ook geldig is als alleen het vakje van de partij is ingekleurd. Het lijkt de leden van de VVD-fractie dat het nieuwe voorstel te maken heeft met het feit dat in het Nederlandse kiesstelsel een stem op een kandidaat wordt uitgebracht en niet op een partij (lijst)? Of heeft de regering ook andere redenen? Zij vragen de regering daar op in te gaan. Overigens zal deze verandering gepaard moeten gaan met goede voorlichting, want de leden van de VVD-fractie kunnen zich voorstellen dat één en ander tot verwarring bij de kiezers in het buitenland kan leiden en dus ongeldige stemmen tot gevolg kan hebben. Dat is onwenselijk. De leden van de VVD-fractie gaan ervan uit dat deze verandering bij de evaluatie van de verkiezingen te zijner tijd bijzondere aandacht zal krijgen. Kan de regering dat toezeggen?

De regering stelt, dat er nauwelijks klachten van kiezers over het nieuwe model stembiljet zijn geweest. De leden van de CDA-fractie lezen diezelfde mededeling in de bijlage «Stemmen door kiezers buiten Nederland» bij de brief van de regering over de evaluatie van de Tweede Kamerverkiezing in 2017 (TK 31 142, nr. 62). Het wordt deze leden niet duidelijk, waarop deze klachten betrekking hadden.

Bij de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer in maart 2017 konden de kiezers in het buitenland voor de tweede keer stemmen met het nieuwe model stembiljet. Het percentage ongeldige briefstemmen lag nog lager dan in 2014: slechts 112 van de ruim 60.000 uitgebrachte briefstemmen (ca. 0,19%) zijn als ongeldig aangemerkt. De leden van de CDA-fractie vragen hoeveel briefstemmen er bij de Tweede Kamerverkiezing in maart 2017 precies zijn uitgebracht? Hoe kan het dat het aantal ongeldige stemmen wel precies bekend is en het totale aantal briefstemmen niet?

Volgens de gemeente Den Haag, verantwoordelijk voor het tellen van veruit de meeste briefstemmen, gaat het tellen niet alleen sneller maar ook nauwkeuriger, omdat het kleine formaat van het nieuwe stembiljet een meer gestructureerde wijze van tellen mogelijk maakt. De leden van de CDA-fractie vragen, wat moet worden verstaan onder «een meer gestructureerde wijze van tellen». Deze leden zijn van mening dat een minder gestructureerde wijze van tellen mogelijk afbreuk doet aan het vertrouwen in het verkiezingsproces.

De leden van de SGP-fractie vinden het weinig fraai dat van veel partijen, waaronder ook een aantal grote partijen, op het stembiljet het logo ontbreekt. Deze leden zouden het wenselijk vinden als inspanningen worden verricht om het aantal vakken zonder logo zoveel mogelijk te beperken en zij steunen daarom de inzet van de Kiesraad om aanvragers hierop actief te gaan wijzen. Deze leden vragen waarom de regering meent dat het vastleggen hiervan pas in lagere regelgeving nodig zou zijn. Waarom wordt, in lijn met de benadering van de Kiesraad, de passieve benadering, dat een politieke groepering schriftelijk kan verzoeken om het bijschrijven van een logo, niet aangevuld met de verplichting dat het stembureau die mogelijkheid aanbiedt?

De voorzitter van de commissie,
Ziengs

De adjunct-griffier van de commissie,
Hendrickx